

A kábítószer-fogyasztással összefüggő halálozás Magyarországon és Európában

DRD-EWS Konferencia

Budapest, 2014. december 10.

**Horváth Gergely Csaba
Nemzeti Drog Fókuszpont**

Drog, Adat, Döntés

A Nemzeti Drog Fókuszpont

A drogmonitorozás európai intézményrendszerének hazai központja

Küldetésünk:

Más intézményekben keletkező adatokat, információkat gyűjtünk, dolgozunk fel és szolgáltatunk hazai és nemzetközi szervezeteknek a kábítószer-probléma feltárásával és megoldásával kapcsolatos döntéseikhez

A Nemzeti Drog Fókuszpont

Feladataink:

- Felmérni a kábítószer-probléma és az arra adott társadalmi válaszokkal kapcsolatos hazai és nemzetközi adat- és információigényeket.
- A nemzetközi gyakorlattal harmonizált módon más intézményekben keletkezett adatokat összegyűjteni, feldolgozni és értékelni.
- Biztosítani, és egyben aktívan közreműködni abban, hogy a hazai és külföldi döntéshozók, szakemberek egyetlen helyről és a számukra megfelelő formában elérhessék a magyarországi kábítószer-helyzetet jellemző adatokat, információkat.

A Nemzeti Drog Fókuszpont

Feladataink:

- Részt venni az EMCDDA, valamint a tagországok nemzeti fókuszpontjai hálózatának (Reitox) tevékenységében.
- Szervezni és összehangolni, illetve módszertani támogatással segíteni a hazai kábítószer-adatgyűjtést.
- Adatgyűjtéseket, kutatásokat javasolni az adatok, információ gyűjtéséhez és feldolgozásához kapcsolódó módszertan területén.

Szakterületek

- Kábítószer-politika, stratégia
- Populációs vizsgálatok (KI)
- Prevenció
- Problémás kábítószer-fogyasztás (KI)
- Kezelés (KI)
- Kábítószer-fogyasztással összefüggő fertőző betegségek (KI)
- **Kábítószer-fogyasztással összefüggő halálozás (KI)**
- Kábítószer-bűnözés
- Kábítószerpiac
- **Korai Jelzőrendszer**

EMCDDA

- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction
- Kábítószer és Kábítószer-függőség Európai Megfigyelő Központja
- Feladatai:
 - A meglévő adatok összegyűjtése és elemzése
 - Az adatok összehasonlíthatóságához szükséges módszerek fejlesztése
 - Az adatok és információk terjesztése
 - Az EU intézményeivel, a nemzetközi partnerekkel és a nem EU-országokkal való együttműködés

A piac átalakulása

Európában öt év alatt, 2009-2013 között, több mint 260 visszaélésre alkalmas új pszichoaktív anyag megjelenését regisztrálták a Korai Jelzőrendszeren keresztül.

Magyarországon a hazai Korai Jelzőrendszerben 2009 és 2013 között 85 új pszichoaktív anyagról érkezett bejelentés,

- a leggyakoribb katinonok és a szintetikus kannabinoidok

Katinonok és más stimulánsok

- 2010-ben a mefedron, 2011-ben a 4-MEC és az MDPV, 2012-től a pentedron volt a domináns; egyéb mellett mint pl. a 3-MMC, α -PVP
- 2012-től a pentedron az amfetamint is hátrébb szorította

Szintetikus kannabinoidok

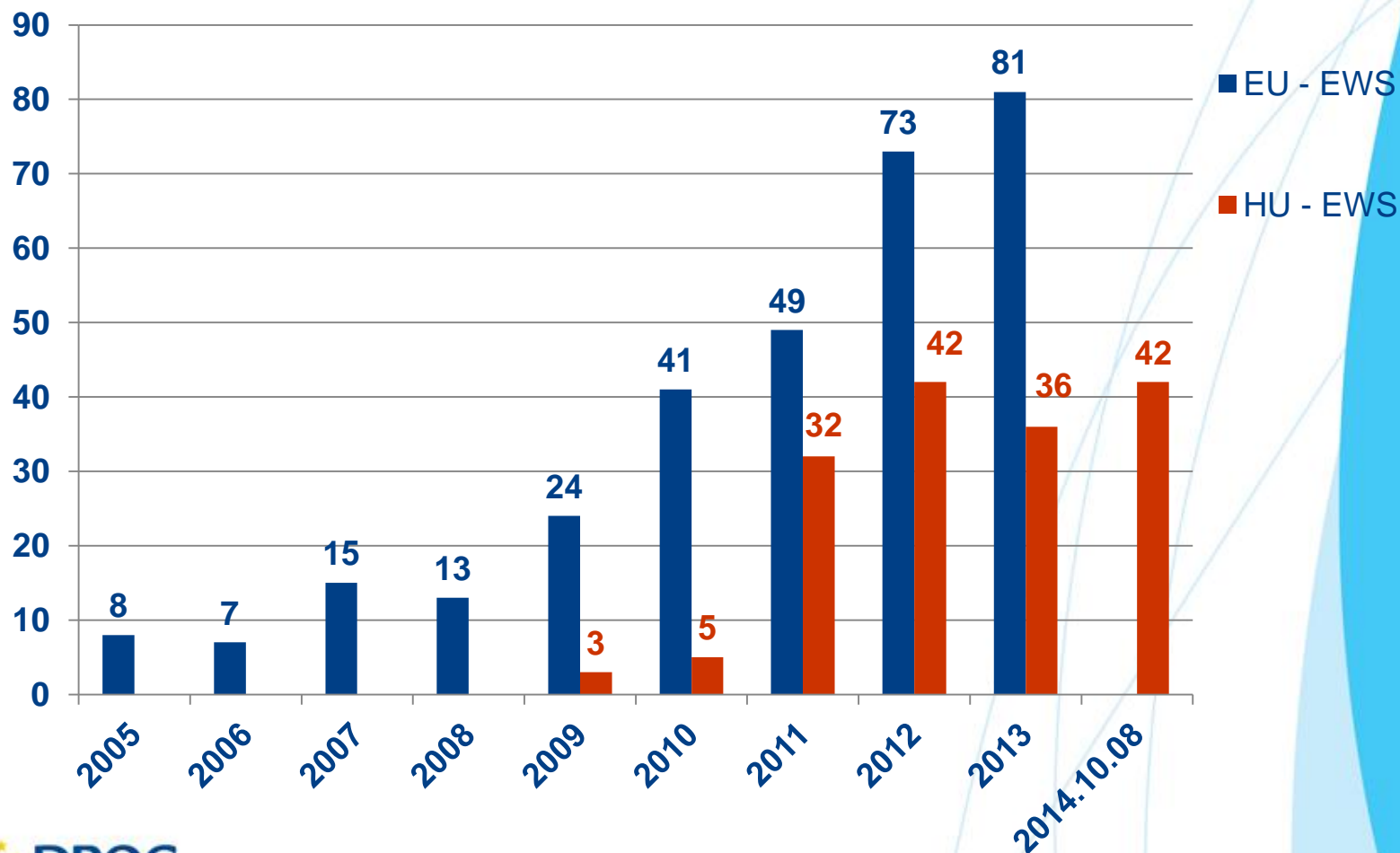
- 2010-ben megjelent az első „Spice”
- márkanevek változtak, a jelenség viszonylag stabil volt 2013-ig, 2014?

Heroin

- 2010-től a lefoglalások száma jelentősen lecsökkent, ősztől szinte eltűnt a piacról

A piac átalakulása

A Korai Jelzőrendszerbe bejelentett új pszichoaktív szerek száma az EU-ban és Magyarországon 2005-2014* között

Adatgyűjtés

avagy az *1-(2-methoxyphenyl)propan-2-amine*..

Önbevalláson alapuló adatgyűjtések

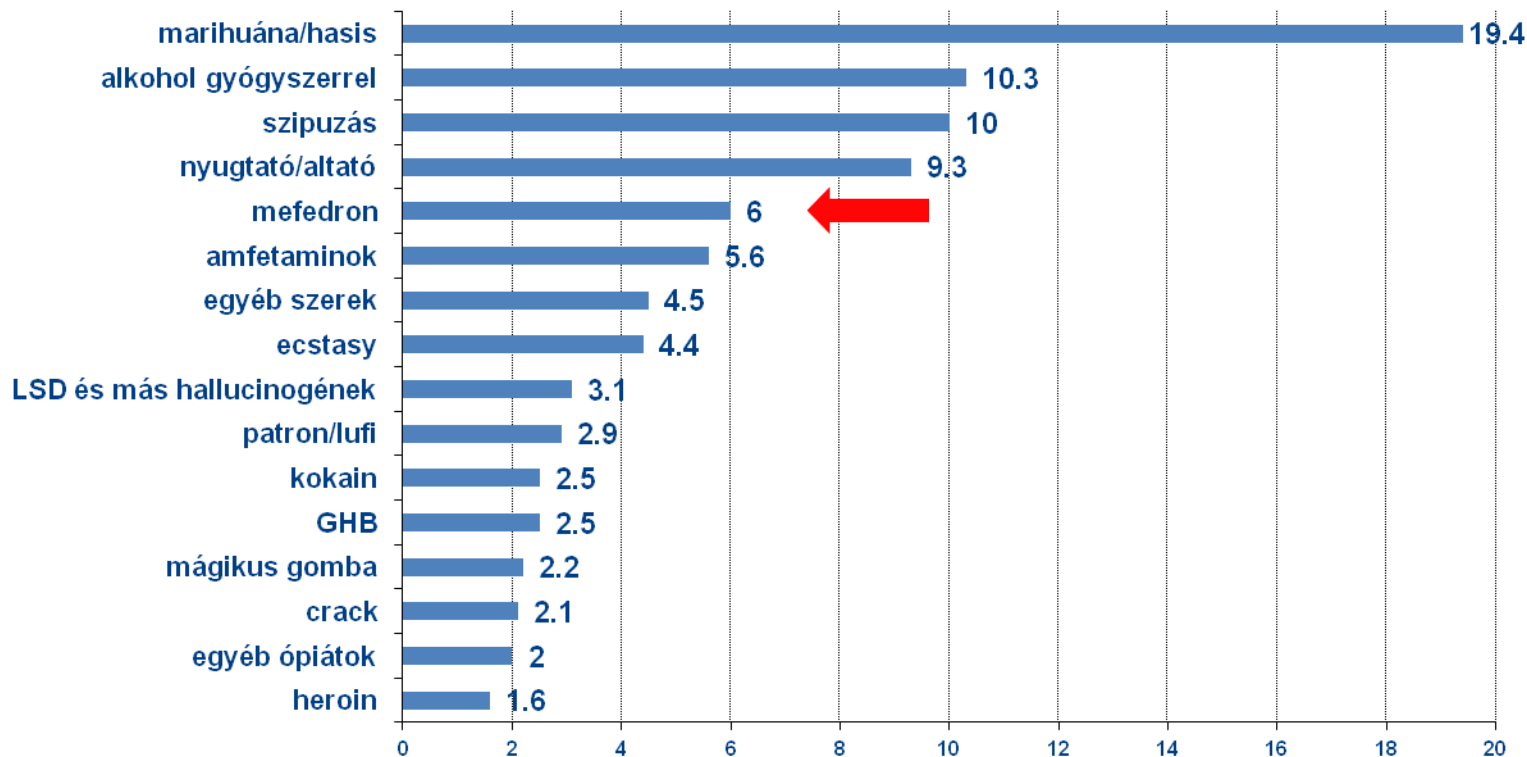
- lakossági adatfelvételek – populációs vizsgálatok
- kezelési adatgyűjtés – TDI adatok
- problémás szerhasználati mintázatok
 - túcsere kliens adatok
 - (mérgezések, pszichiátriai komorbiditás)
- kábítószer árák

Toxikológiai analízis áll rendelkezésre

- szubsztanciák elemzése – lefoglalási adatok – BSZKI adatok
- biológiai minták elemzése – igazságügyi hatósági eljárások, halálozási adatok – ISZKI OTI adatok

Populációs adatok 1.

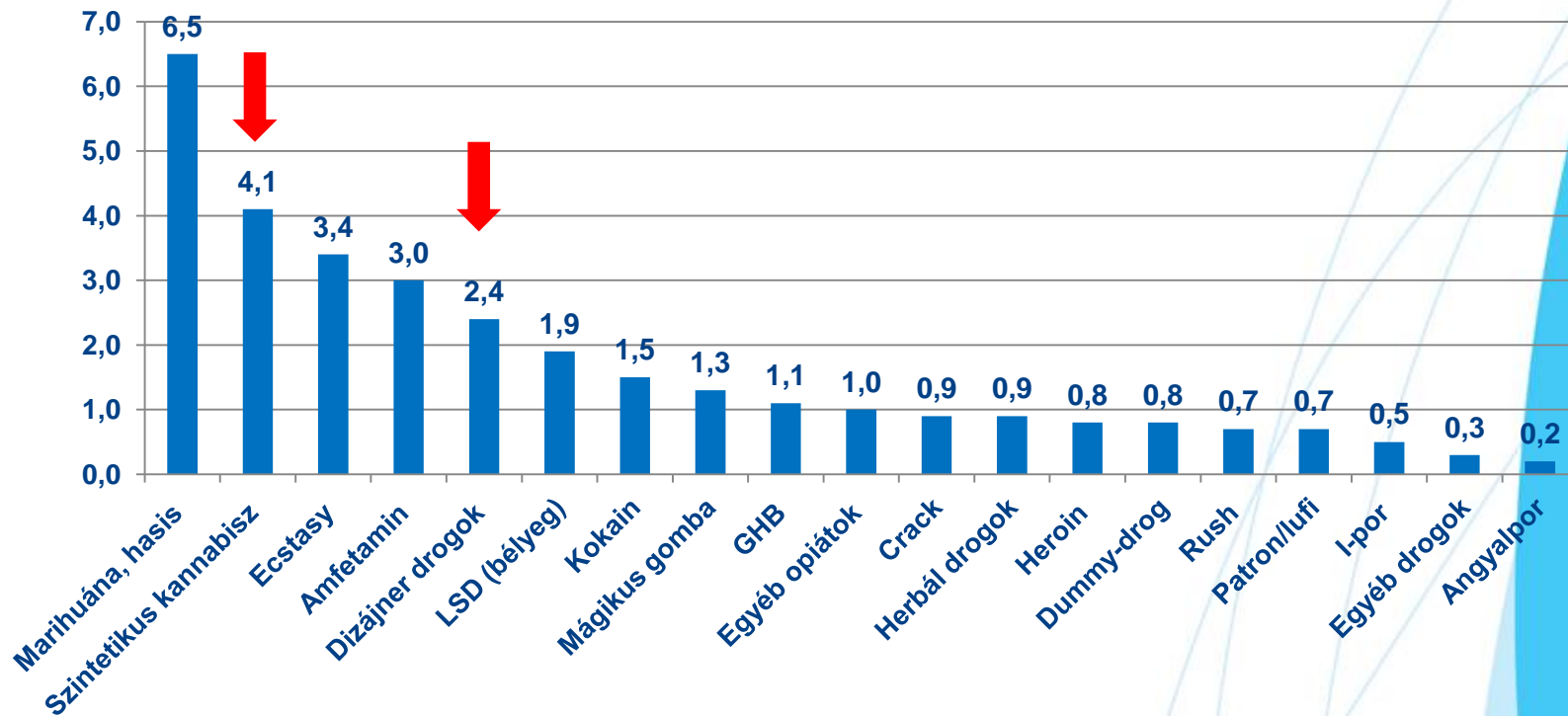
Szerenkénti életprevalencia értékek a 16 éves diákok körében 2011-ben (%)

- 2011-ben a 16 éves diákok körében a mefedron volt az ötödik legnépszerűbb szer és a második legnépszerűbb „kábítószer”
- megelőzte az amfetamint és az ecstasy-t

Populációs adatok 2.

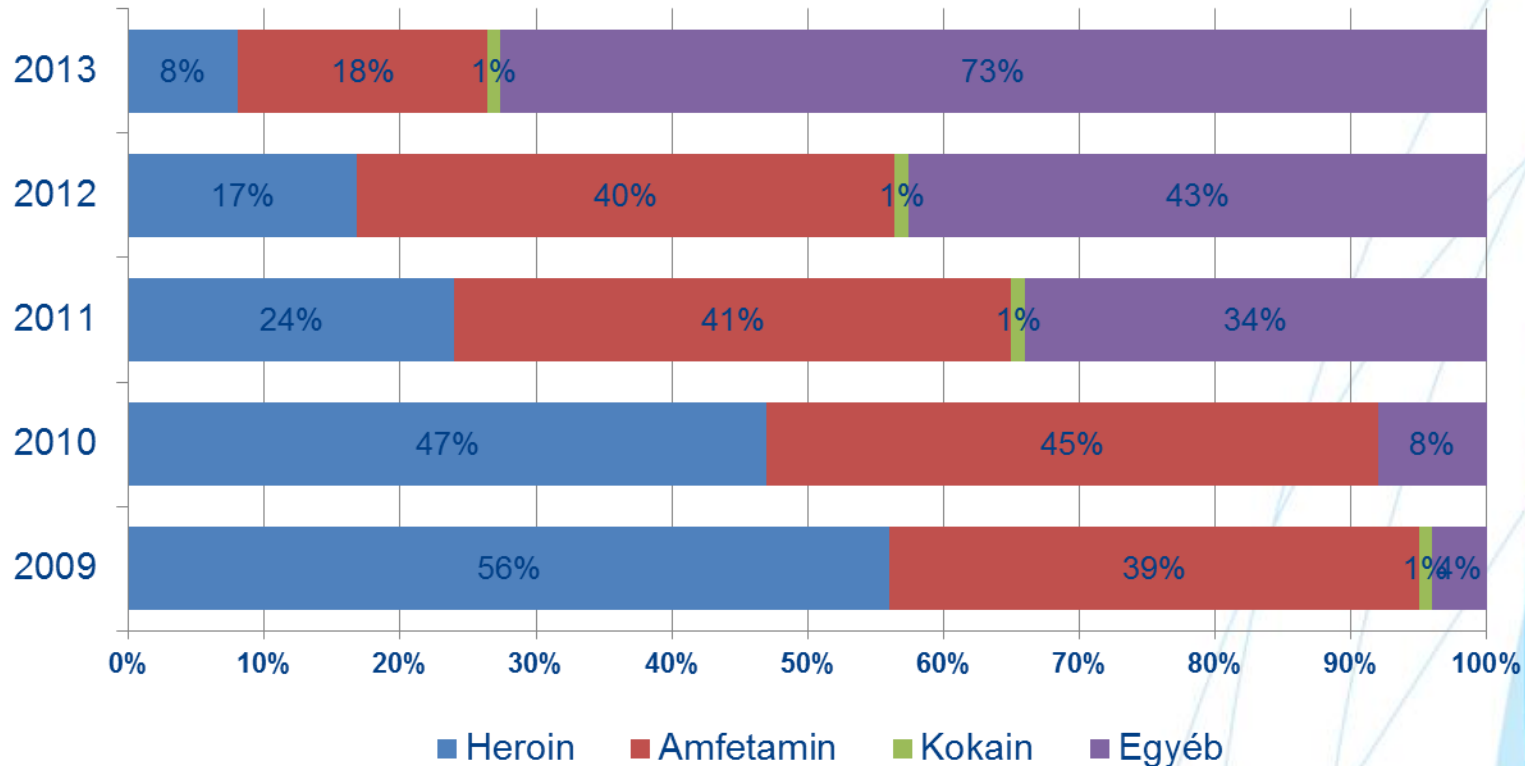
Az egyes tiltott drogok mért életprevalencia értéke a 19-64 éves népesség körében 2013-ban (%)

- a szintetikus kannabisz második, a dizájner drogok az ötödik helyen álltak a leggyakrabban fogyasztott tiltott drogok sorában
- minden második-harmadik személy kipróbálta a dizájner drogokat, aki fogyasztott már tiltott szert

Intravénás szerhasználat

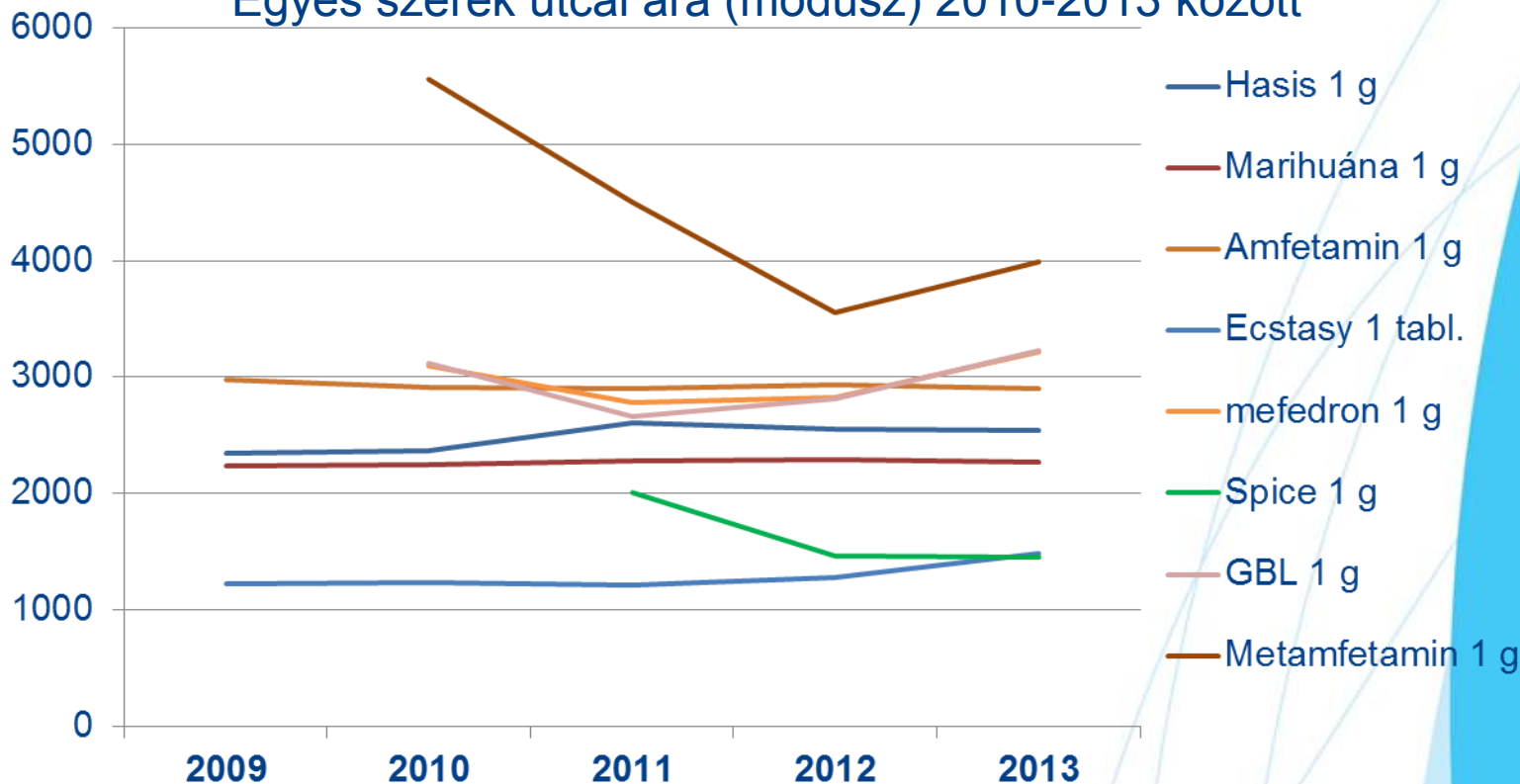
A tűcsere programban részt vevő kliensek elsődlegesen injektált szer szerinti megoszlása 2009- 2013 között (2013: N=3409)

- Egyéb szerek: Zene? 4-MEC / formek; MDPV, pentedron / penta, kristály; metilone
 - egy napon belüli injektálás száma magasabb az UPSZ esetében
 - >> fokozottabb veszélyek:
 - gyakoribb fecskendő- és eszközmegosztás, tú gyakoribb ismételt használata
 - >> fokozottabb egészségügyi kockázatok:
- hepatitis fertőzés terjedése, injektálási sérülések, fekélyek

(Kábító)szer árak

Egyes szerek utcai ára (módusz) 2010-2013 között

- amfetamin és az új stimulánsok ára közel azonos – tisztasággal versenyeznek? (jogi státuszt félretéve)
- Tabletták (ecstasy) – pentedron, bk-MPA
- Spice ára tovább csökkent!!

Adatgyűjtés

avagy az *1-(2-methoxyphenyl)propan-2-amine*..

Önbevalláson alapuló adatgyűjtések

- lakossági adatfelvételek – populációs vizsgálatok
- kezelési adatgyűjtés – TDI adatok
- problémás szerhasználati mintázatok
 - túcsere kliens adatok
 - (mérgeзések, pszichiátriai komorbiditás)
- kábítószer árak

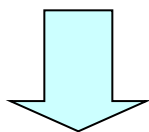
Toxikológiai analízis áll rendelkezésre

- szubsztanciák elemzése – lefoglalási adatok – BSZKI adatok
- biológiai minták elemzése – igazságügyi hatósági eljárások, halálozási adatok – ISZKI OTI adatok

OAC Jelentési rendszer

- 2005: Kezelési igény indikátor bevezetése
- 2006: Halálzási modul kidolgozása
- 2009: Halálzási modul bevezetése
- 2010: Szubsztitúciós kezelés

Kapcsolódási pont

GENERÁLT KÓD

A [XX4242] még nem található az adatbázisban

M E G S E M

O K

Elhunyt-azonosító.* XX4242

Intézmény-azonosító.* XX/XX/11

Halálozás dátuma.*

Pontos dátum

Becsült dátum

Születés éve.*

Életkor.*

Becsült kor / születési év

Pontos kor / születési év

Korcsoport.*

- <15
- 15-19
- 20-24
- 25-29
- 30-34
- 35-39
- 40-44
- 45-49

TESZT Környezet Országos Addiktológiai Intézet

Székhely: Budapest, 1135. Lehel u. 59. Tel.: 06(1) 288 8521

2009.11.10

Főmenü >>

Halálozás

Halálozás teszt user

XX/XX/11

Az elhunyt ismeretlen

Az elhunyt-azonosító 1. karaktere:

1. karakter: Az elhunyt vezetéknévének második karaktere, ékezet nélkül. Pl. Gál Géza esetén 'a'.

Az elhunyt-azonosító 2. karaktere:

2. karakter: Az elhunyt első keresztnévének harmadik karaktere, ékezet nélkül. Pl. Gál Géza esetén 'z'.

Az elhunyt-azonosító 3. karaktere:

3. karakter: Az elhunyt születési dátumának (ééééhhnn) negyedik karaktere. Pl. 1960. 03. 15. esetén '0'.

Az elhunyt-azonosító 4. karaktere:

4. karakter: Az elhunyt születési dátumának (ééééhhnn) nyolcadik karaktere. Pl. 1960. 03. 15. esetén '5'.

A kód utolsó 2 értéke nem ismert

Az elhunyt-azonosító 5. karaktere:

5. karakter: Az elhunyt édesanyja leánykori vezetéknévének második karaktere, ékezet nélkül. Pl. Kovács Zita Erzsébet esetén 'o'.

Az elhunyt-azonosító 6. karaktere:

6. karakter: Az elhunyt édesanyja leánykori első keresztnévének harmadik karaktere, ékezet nélkül. Pl. Kovács Zita Erzsébet esetén 't'.

KÓD JAVÍTÁS

OK

Az új rendszer előnyei

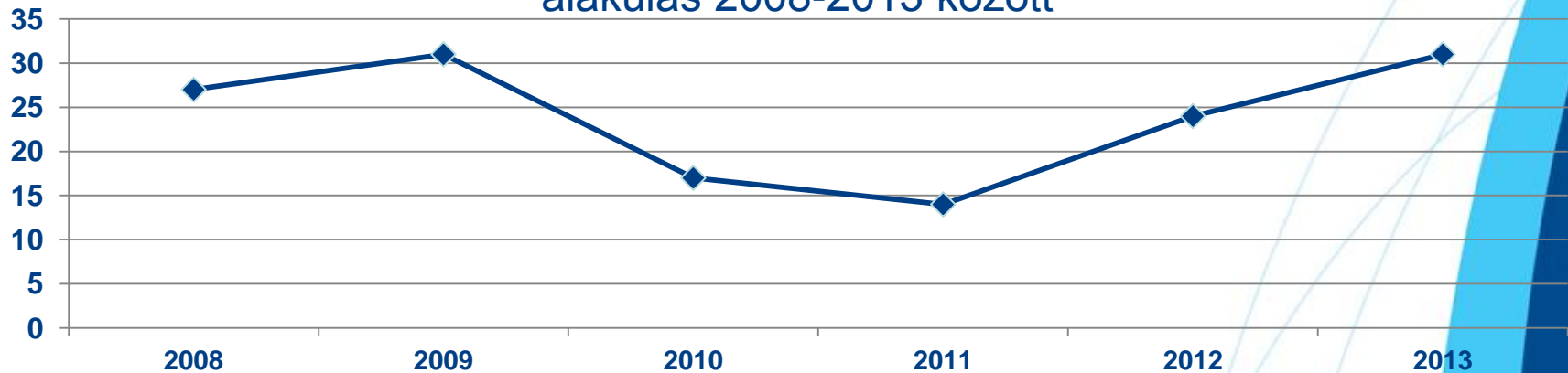
- Eset alapú (egyedi azonosító)
- Részletes adatok (szocio-demográfia, toxikológia, körülmények, stb.)
- Online, felvitt adatok következő év áprilisáig módosíthatóak
- Közvetlen és közvetett eseteket is tartalmazza
- Kezelési „karrier” követhető

Az új rendszer tapasztalatai

- Online adatgyűjtés működik
- Részletes adatok állnak rendelkezésre, jobb megfelelés az EMCDDA adatgyűjtési protokollnak
- Bővebb? adatok állnak rendelkezésre a közvetett halálesetekről is
- Betegkarrier követése a szolgáltatóknak is hasznos
- **A feltöltés és adatgyűjtés menete**

Halálzási adatok

Kábítószer-fogyasztással közvetlenül összefüggő halálzás (túladagolások) alakulás 2008-2013 között

	2009	2010	2011	2012	2013
Opiát típusú kábítószer okozta mérgezés	28	12	6	8	3
Metadon (egyéb kábítószer nélkül)	2	2	4	5	9
Egyéb, nem opiát típusú kábítószer okozta mérgezés	1	3	3	7	15
Egyéb szer okozta mérgezés	0	0	1	4	4
Összesen	31	17	14	24	31

Forrás: Halálzási speciális regiszter: OAC 2014 és NFP 2014; NFP Éves jelentés 2014

Halálzási adatok - 2013

NFP felé jelentett közvetlen és közvetett esetek együttesen

	2011	2012	2013
Közvetlen	14	24	31
Természetes	8	8	4
Erőszakos	21	9	12
Összesen	43	41	47

Halálzási adatok 2.

- 2013-ban 31 közvetlen túladagolásból 14 esetben jelen volt egy vagy több új pszichoaktív anyag is.

Kábítószeresek: metadon, amfetamin, MDA, MDMA, benzoilekgonin,
de: **4-MEC, mefedron**

NPS: pentedron, alfa-PVP, p-metil-4-metil-aminorex, MPA, MPPP,
3-MMC, 2-MPA, 3-FA, EAM-2201, PB-22

- polidroghasználat jellemző, nem egyértelmű melyik szer okozza a halálzást
- nem pontosan ismert a halálos dózis, a szerek közötti interakció
- fokozott kockázat: sem a dealer, sem a fogyasztó nem tudja milyen szert, szerkombinációt használ, nem állandó a dózis hatáserőssége (mérgezésekre is igaz)
- a laboratóriumi kimutatás komoly kihívások előtt áll
- az igazságügyi szakértő (vegyész, orvos, toxikológus) szakvéleményezése során bizonytalanság lép fel

Európai kitekintés

- 1995–2013 között 6300 és 8400 halálesetet jelentettek évente Európában
- A halálesetek zöme (85% felett) opiátokhoz köthető
- Mintegy 500 kokainhoz köthető halálesetet jelentettek 2012-ben
- 2000-2003 között csökkenés, majd 2008-ban tetőző emelkedés volt látható
- A legutóbbi (2011, 2012 és 2013-as) európai adatok enyhe emelkedést mutatnak, 2013-ban a férfiak körében jelentősebb

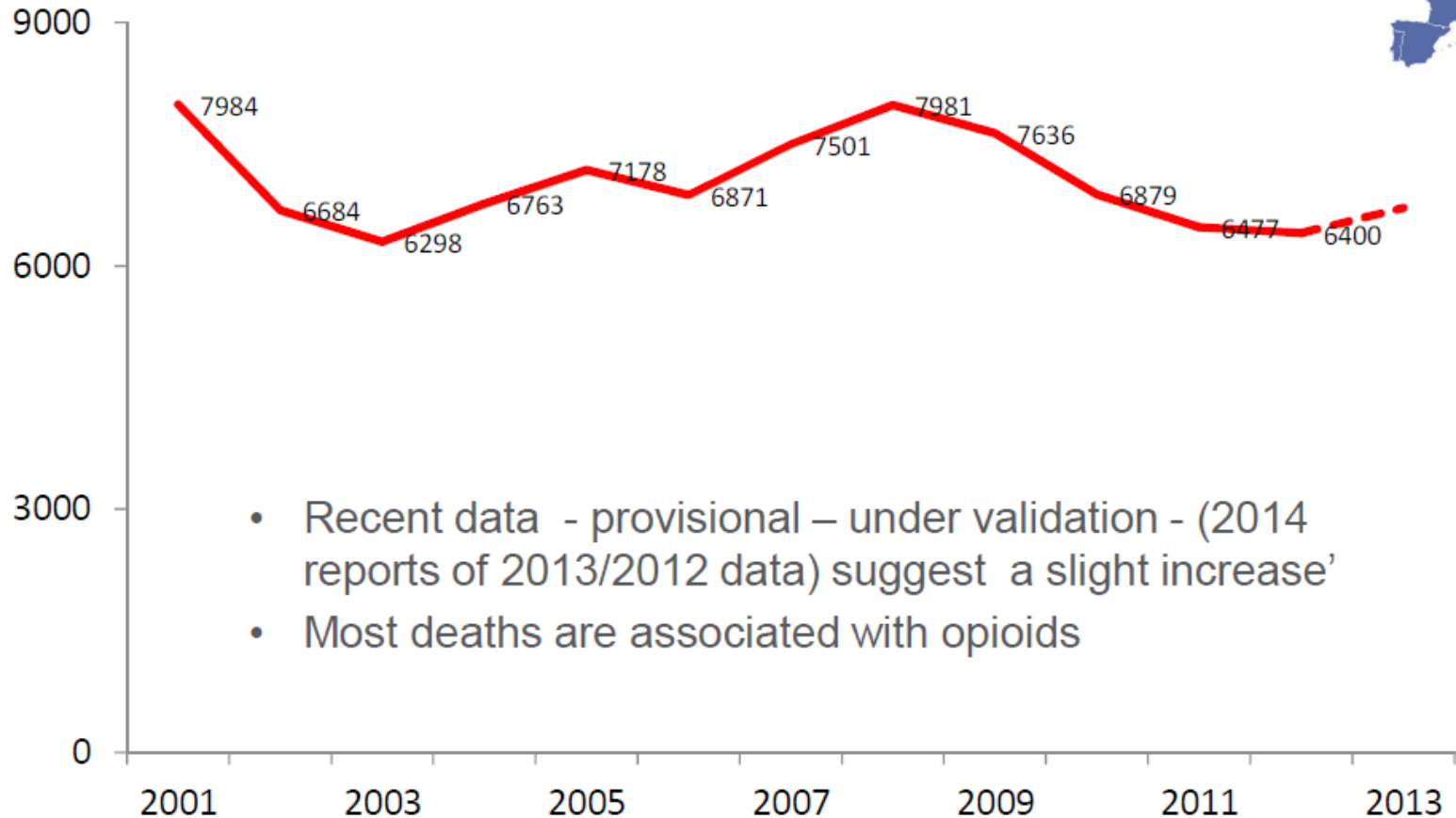
Európai kitekintés

A halálózással összefüggő tényező:

- A kliens nincs kezelésben
 - Várólista, kezelésből kiesés
- Intravénás szerhasználat
- Párhuzamos alkohol, BZD, egyéb kábítószeres használat
- Mentális egészségi problémák • Poor mental health
- Hajléktalanság
- Korábbi túladagolás
- Egyedül fogyaszt kábítószer
- Közvetlenül börtönből szabadulás után használja a szert

Drug-induced deaths reported in Europe

EU28 +Norway +Turkey

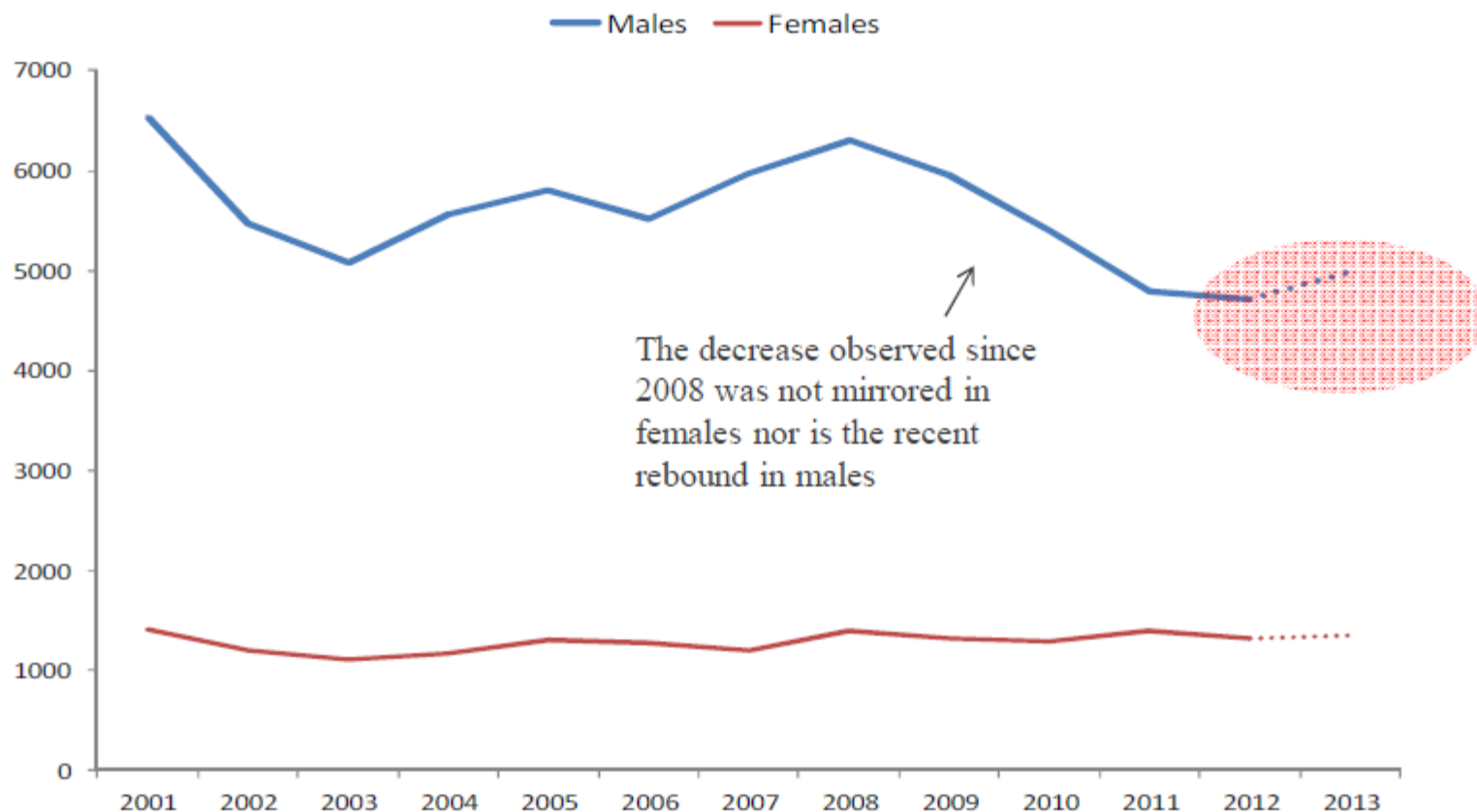

- Recent data - provisional – under validation - (2014 reports of 2013/2012 data) suggest a slight increase'
- Most deaths are associated with opioids

Source EMCDDA Fonte reports October 2014 - *provisional*

emcdda.europa.eu

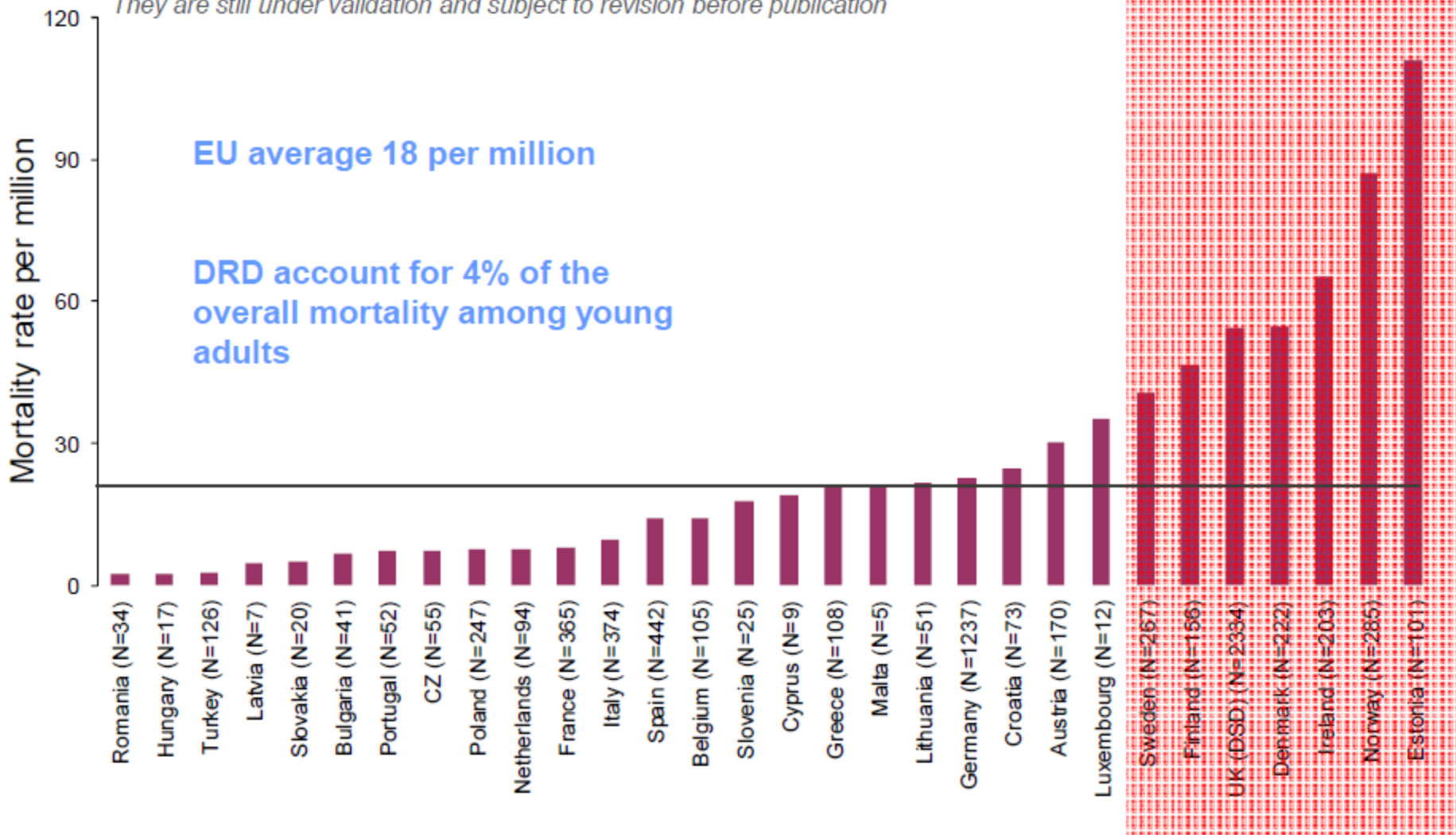
Drug-induced deaths – Trends by sex

mortality due to overdose among the adult population (15–64 years)

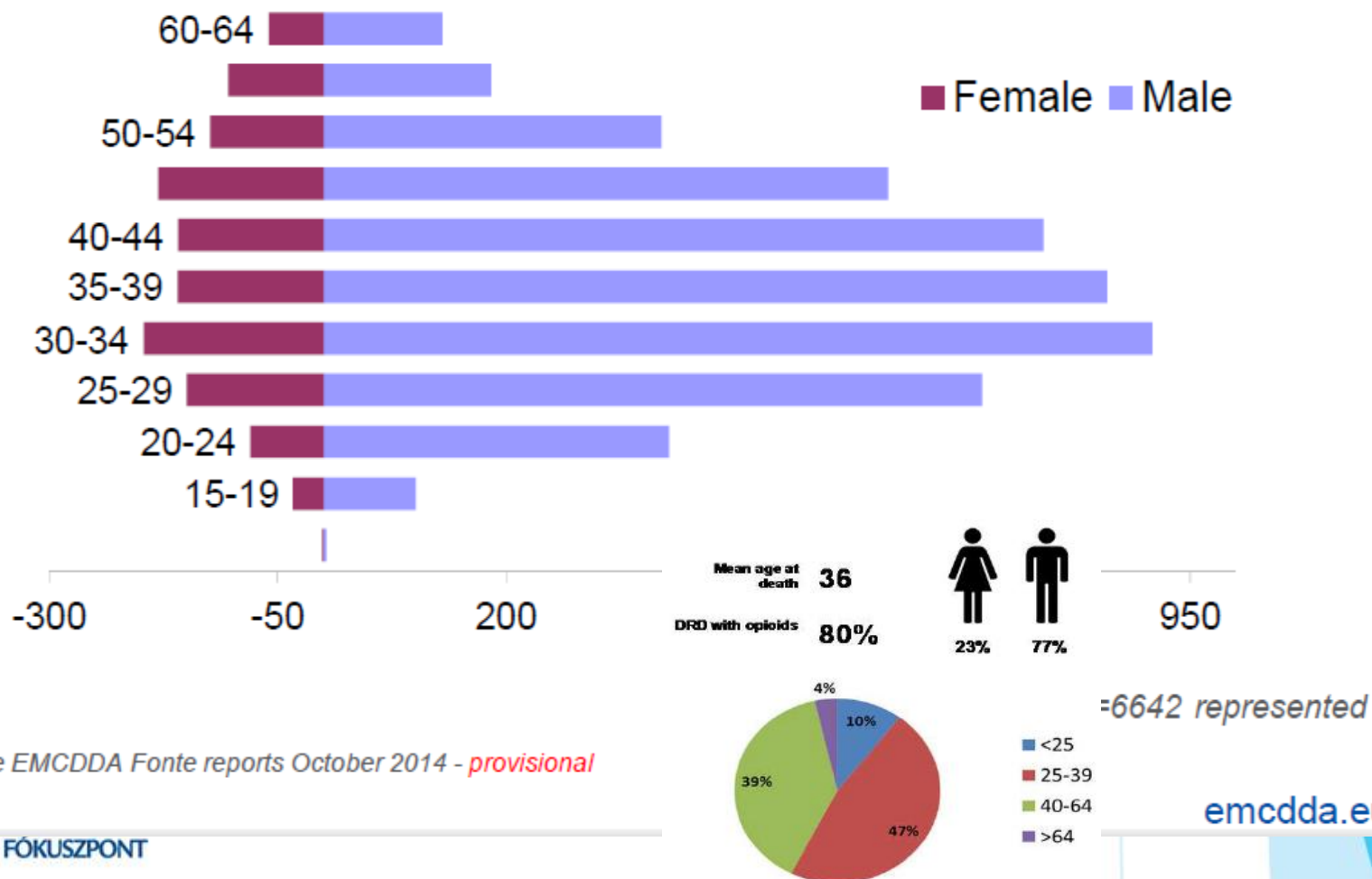
Source: Fonte 2013 reports - more recent provisional data were presented.

They are still under validation and subject to revision before publication

Age pyramid of drug-induced deaths reported in 2014

EU 28 + Norway and Turkey

Source EMCDDA Fonte reports October 2014 - *provisional*

Adatgyűjtés kihívásai

- változnak a vizsgált szerek, keverednek az utcai nevek
- nem egységes kutatási gyakorlat / szóhasználat, ami hátráltatja a kutatási eredmények összehasonlíthatóságát
- mindent „elsődleges szer” szerint soroltunk be, de a halálozás esetében polidroghasználat jellemző
- enyhe emelkedés a metadonos esetek számában
- a jogi besorolás változása rontja a trendek értelmezését
- önbevallás és a kategorizálás bizonytalansága BNO-10 „hatlapos?”
- rugalmatlan adatgyűjtési rendszerek (IT, jogszabály, mandátum)
- az adatgyűjtések megkésve reagálnak a jelenségekre

Halálzási adatok 2.

- 2013-ban 31 közvetlen túladagolásból 14 esetben jelen volt egy vagy több új pszichoaktív anyag is.

Kábítószeres: metadon, amfetamin, MDA, MDMA, benzoilekgonin,
de: **4-MEC, mefedron**

NPS: pentedron, alfa-PVP, p-metil-4-metil-aminorex, MPA, MPPP,
3-MMC, 2-MPA, 3-FA, EAM-2201, PB-22

- polidroghasználat jellemző, nem egyértelmű melyik szer okozza a halálzást
- nem pontosan ismert a halálos dózis, a szerek közötti interakció
- fokozott kockázat: sem a dealer, sem a fogyasztó nem tudja milyen szert, szerkombinációt használ, nem állandó a dózis hatáserőssége (mérgezésekre is igaz)
- a laboratóriumi kimutatás komoly kihívások előtt áll
- az igazságügyi szakértő (vegyész, orvos, toxikológus) szakvéleményezése során bizonytalanság lép fel

Még néhány dilemma..

- meddig új egy új pszichoaktív szer (pl. 4-MEC), hova tartozik a GBL/GHB fogasztás
- a stimuláns injektálásról esik szó, de keveset tudunk a stimulánsok rekreációs használatáról, a parti szcénáról
- keveset tudunk a szintetikus kannabinoid használatról
- Pre-pre(-pre)kurzorok kereskedelmi korlátozása
- a kockázatértékelések egészségügyi és szociális káros következményekre hivatkoznak, de azok nehezen köthetők konkrét szerekhez (önbevallás)
- az UPSZ kimutathatósága területi különbségei jogbizonytalanságot okozhatnak
- „mi lesz a régi szerekkel?” – arányosság, korábbi munka folytatása

Éves jelentés a magyarországi kábítószer-helyzetről az EMCDDA számára

- részletes áttekintés az adott év fejleményeiről
- csak az adott évben történt új eredményeket tartalmazza
- csak online hozzáférhető, magyar és angol nyelven
- EMCDDA útmutatónak megfelelő struktúra

A kábítószer-helyzet Magyarországon 2004-2014

- átfogó, tendenciákra, trendekre koncentráló kiadvány
- egy-egy témakör/szakterület főbb kérdéseinek bemutatására törekszik
- nyomtatásban is megjelent, magyar nyelvű
- 2013-as adatokat is tartalmazza
- a tendenciáknak jobban megfelelő struktúra

A kábítószer-helyzet Magyarországon 2004-2014

- 70 oldal, 18 fejezet
- jogszabályi környezet, koordináció
- kínálatcsökkentés
 - kábítószerpiac, kábítószer-bűnözés
 - új pszichoaktív szerek
- prevenció
- a kábítószer-fogyasztás elterjedtsége
 - populációs vizsgálatok, magas kockázatú szerhasználat
 - fertőző betegségek, halálozás
- válaszlépések
 - ártalomcsökkentés
 - kezelés-ellátás
 - kvalitatív információk az új jelenségekről
- a Drog Fókuszpontról

Egyéb tevékenységek 2014-ban

- Hazai intézményközi együttműködések
- Statisztikai adattáblák kitöltése
- EMCDDA Country overview és számos ad-hoc adatkérés
- ENSZ ARQ és egyéb nemzetközi adatkérések
- Korai Jelzőrendszer működtetése és az UPSZ kockázatértékelése
- Bevált gyakorlatok portálja
- Válaszlépések a bv. intézetekben
- Kábítószer árak
- UPSZ – online snapshot
- Tűcsere adatgyűjtő portál
- Iskolai egészségfejlesztési programok értékelése
- Hírlevél, honlap
- Konferenciák – hazai és nemzetközi szinten
- Előadások, kiadványok terjesztése, fordítása, megjelentetése

www.drogfokuszpont.hu

- **Éves jelentés 2014 – november 1.**
- Korai jelzőrendszer és egyéb szakterületek – kapcsolódó dokumentumok
- Jogtár
- Tények és számok
- Hírlevél – UPSZ rovat
- 2014. december 9. kedd – DRD+EWS

www.drogfokuszpont.hu

The screenshot shows the homepage of the Drog Fókuszpont website. At the top, there is a navigation bar with links for 'Rólunk', 'Sajtó', 'Kapcsolat', and 'Oldaltérkép'. Below this is a search bar and a 'Keresés' button. The main content area is divided into several sections. On the left, there is a 'Szakterületeink' (Our Specialized Areas) menu with a list of topics including 'Kábítószer-politika, stratégia', 'Társadalmi költségek', 'Populációs vizsgálatok', 'Prevenció', 'Problémás kábítószer-fogyasztás', 'Kezelés – Ellátás', 'Fertőző betegségek', 'Ártalomcsökkentés', 'Halálózás', 'Kábítószer-bűnözés', 'Börtön', 'Kábítószerpiac', and 'Korai Jelzőrendszer'. The main content area features three news items, each with a date and a 'Bővebben' (Read more) button. The first news item is dated 2013.11.12 and is titled 'Megjelent a 2013-as jelentés a magyarországi kábítószer-helyzetről'. The second is dated 2013.10.31 and is titled 'Megjelent a Nemzeti Drog Fókuszpont októberi hírlevél'. The third is dated 2013.10.31 and is titled 'Megjelent a Nemzeti Drog Fókuszpont szeptemberi hírlevél'.

- UPSZ Európában
- EDND adatbázis
- Európai összehasonlító adatok
- Kockázatértékelési riportok

www.emcdda.europa.eu

The screenshot shows the homepage of the EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) website. At the top, there is a navigation bar with links for 'EMCDDA home', 'Press room', 'Vacancies', 'Contact', 'Site map', and 'Quick links'. Below this is a search bar and a 'Search' button. The main content area is divided into several sections. On the left, there is a 'Data' section with a list of 'Countries', 'Topics (A-Z)', 'Our activities', 'Best practice', 'Publications', 'News and events', and 'About'. The main content area features a large banner image with the text 'Read our two latest EMCDDA Papers: 'Exploring methamphetamine trends in Europe' and 'Multidimensional family therapy for adolescent drug users''. On the right, there is a 'Recent' section with a list of news items, including 'Regional drug strategies across the world', 'Key indicators gateway', 'Estimating public expenditure on drug-law offenders', 'Drugnet Europe 85 (January–March 2014)', '2014 Work Programme', 'Multidimensional family therapy for adolescent drug users', 'Prevention interventions for partygoers', and 'Exploring methamphetamine trends in Europe'.

Köszönöm a figyelmet!

Horvath.Gergely@oek.antsz.hu

www.drogfokuszpont.hu

www.emcdda.europa.eu